

טו. הרעלה (כגון על ידי שתיית נפט או דטרגנטים למיניהם, או ע"י בליעת פרי מורעל, צמח ארסי, כדורי נפתלין, כדורי שינה בכמות גדולה, רעל עכברים), (ע"י ס' שכה,ו), וכן בליעת מחט ובליעת כל גוף חד אחר (דעת רופא).

טז. איבוד הכרה, הלם או חשש להלם בשל נפילת משא כבד על אדם או מפאת כאב חזק ביותר (דעת רופא).

יז. הכואב כאב קל בעינים, אל לו לעשות שום טיפול לרפואה (סי' שכה,כ ובמ"ב ס"ק ס"ד). במקרה של כאב-עינים חזק יותר או במקרה של דלקת עינים – מותר ליתן טיפות עינים (ע"י אגלי טל מלאכת טוחן יז), וכן מותר לשים משחה בתוך העין [מתוך שפופרת או באמצעות מקל] (ושמעתי מהגרש"ז אויערבך [זצ"ל], דלא שייך בכה"ג משום איסור ממרה, כיון שאין שום כוונה למרוח חלק את המשחה בתוך העין). ומותר להמיס גבישי בור במים רתוחים, אפילו אם חמים הם [וטוב להמנע מעירוי מים מכלי ראשון על גבישי הבור, אלא יתן את הגבישים בתוך מים שנמצאים בכלי שני], ולנקות בהם את העינים. אבל אסור להשתמש לצורך זה בצמר-גפן משום איסור סחיטה, ואפילו לקחת את צמר-הגפן במלקט – אסור. ומותר להכניס את מי-הבור בתוך כוסית מיוחדת לרחוץ את העינים. וכן יש מקום להקל לשרות במי-הבור קצה של מטלית, ובלבד שתהא נקיה לגמרי, ולשימה על העין, אבל אסור לסחוט את המטלית בכל אופן.

מחלות עינים רציניות הריהן בגדר פיקוח נפש (סי' שכה,ט).

בספר דברי חכמים (סעיף 388) מובא בשם פוסקי דורנו, שאדם שעניו כואבות מעט, מותר לזלף טיפות עינים, מפני שהעינים נחשבות מקום סכנה. ויש לפקפק אם נמסרה השמועה בדקדוק, שהרי בסוגיתנו מבואר שאין התר כשניכר שעושה לרפואה. ולכאורה צריך לומר שהם דיברו רק בדלקת וכדו', וכמו שכתב בש"כ. ע"ע פריים נוספים ביוסף דעת ע"ז כה.

דף קי

'בטבלא' – כלי המשמיע קול, פעמונים.

'ארבע גרמידי' – ארבע אמות.

'זליטרוקינהו' – יערבם.

'מהו לשתות מי רגלים בשבת...'. על התר שתיית מי רגלים, ואם יש בהם איסור משום בל תשקצו – ע' במובא בספר מגדים חדשים כאן וביוסף דעת בכורות ז:

'גביא גילא'. פרש"י: 'אלו"ם בלע"ז'. האבן המכונה כיום 'אלום' היא אבן מלח המורכבת מגפרת אשלגן וגפרת חמרן (אלומיניום). ידוע שלאבן זו ישנן תכונות של עצירת דם. ומוסבר אם כן שימושה לרפא את הזבה.

ככתבם וכלשונם'

'דכי נח נפשיה דרב גזר רב יצחק בר ביסנא דליכא דלימטייה אסא וגידמי לבי הילולא [בטבלא], ואזל איהו אמטי אסא וגידמי לבי הילולא בטבלא. טרקה חיויא ומית' –
'ביסוד תקנת איסור כלי זמר בירושלים – הגאון בעל אמרי בינה ז"ל, כפי ששמעתי, עשה האיסור. ואחד שלא חשש וזולל בו – נענש קשה ר"ל... ושמעתי ממרנא הגאון דבריסק זצללה"ה שאמר, בודאי בירושלם ראוי עכ"פ, והביא מהא דשבת קי כי נח וכו' יע"ש, והרי החורבן בית המקדש לעינינו' (מתוך שלמת חיים להגרי"ח זוננפלד זצ"ל, תתפס"תצ).

'האי איתתא דחויא חיויא...'

'... והנה שורש חשק זה להגיע לידע טוב ורע, המושרש בשורש רצונו ית', הוא במדה וכח האחרון שבכחותיו ית' שהוא מדת הראות עול מלכותו בנבראים כמו שנתבאר לעיל, שמצד זה היה שורש רצון להיות נבראים יודעי טוב ורע... רק האשה שורש בנייה הוא רק מצד חשקות כח זה שבאדם כנוכר לעיל, ולכך רצון וחשק זה מתפשט בה בשורשה...
ולכך היה התחברות הנחש, שהוא הנוגה הנמשכת משורש רצון זה כנ"ל, וחופפת על החשמל, פתי לה לאתתא, כי יש לו התחברות ושייכות לה, ולפי שאצלה היה חשק זה דטעימת הידיעה דטוב ורע בכל קומת עשרה כחותיה, לכן הוסיפה וגרעה מן הציווי. פירוש, כי ענין ביאת הנחש אמרו ז"ל (להלן קמו). על פסוק הנחש השיאני שבא עליה, והיינו כי טבע הנחש להתאות לאשה כמו שאמרו בשבת קי. ועיין שם הרפואות בגמרא, יש בהם רמזים וסתרים גדולים כמנהג לשון חכמים בכל מקום, והמשכילים יבינו. והנה תאווה זו דוימה היא שורש תאות היצר ומשכן כל הארבעה קליפות שם כנ"ל, ולכך נקרא הנחש 'אשת זנונים' בזהוהר...'

(מתוך דובר צדק עמ' 121. וע"ע קומץ המנחה כו)

'הרוצה שיסרס תרנגול יטול כרבלתו ומסתרס מאליו... רמות רוחא הוא דנקיטא ליה' –

'... וזה שאיתא (באבות ה,ז) שאחד מעשרה נסים שנעשו במקדש, שלא אירע קרי לכהן גדול ביום כפור. ובאמת הלא עשו הרבה השתדלות לזה כדאיתא בגמרא (יומא יט:) שפרחי כהונה היו מכין לפניו באצבע צרדא כדי שלא יישן, אכן אם היה לבו מתנמנם ופוסק רגע מלצעוק להשי"ת, לא היה מועיל כל ההשתדלות בזה, שבמקום המקדש שהיו עיני כל ישראל אליו, שהוא מורה לישראל שאין שום הויה בעולם רק השי"ת לבדו, וכן כהן הגדול שהוא מובחר נפשות ישראל ומדוגל בכח עבודתו, ויום הכפורים הוא יום המדוגל בשנה שהוא נעלם ונסתר מכל מערכת ההנהגה, כדאיתא במדרש... אם היה הכהן הגדול שוכח רגע אחד מלשית ה' לנגדו, והיה חושב שיש לו איזה כח והויה בפני עצמו – היה לו מכשול; –

שענין מכשול הזה שנקרא בתורה 'מקרה', היינו שנדמה לאדם שיש מקרה בעולם בלא השגחה פרטית, ומזה נדמה לאדם שיש לו כח הויה בפני עצמו, וזה הוא גיאות שהאדם מתגאה, שזה שורש היצר הזה והחטא הזה שבא מגיאות שהאדם מתגאה ונדמה לו שיש לו כח השפעה, וכמו שמצינו שבמסכת סוטה נזכר כל עניני גיאות וגודל היזקם. ובגמרא (שבת קי:) 'הרוצה שיסרס תרנגול יטול כרבלתו ומסתרס מאליו', ומסיק שם ד'רמות רוחא הוא דנקיטא ליה' – לפי שאין לו גיאות אין לו תאוה. ועיקר העצה נגד יצר הזה הוא שפלות והכנעה מהכרת רוממות הש"י. ולכן היה נס גדול בכהן גדול שאם היה נמצא דמיון בנפשו שום כח הויה בפני עצמו, היה שולט עליו הקטרוג ח"ו וזה היה רק בדרך נס' (מתוך מי השלוח ח"ב תצוה).